

DOFbasen fylder 10 år

Af Timme Nyegaard, Henning Heldbjerg og Steen Brølling

Den 15. maj 2002 var det for første gang muligt at gå ind på hjemmesiden www.dofbasen.dk og downloade et program, hvorfra man kunne rapportere sine fugleobservationer til DOFbasen og dermed til DOF. Og det er der rigtig mange, der har gjort siden; mere end 3.300 rapportører har bidraget med i alt 11,1 mio. observationer fra 16.500 lokaliteter. Arbejdet blev (og bliver fortsat) koordineret og udført af DOFbasegruppen, som består af frivillige DOFbasekoordinatorer (mindst én pr. lokalafdeling), to programmører og en central koordinator fra Fuglenes Hus.

DOF's Caretakerprojekt

I 2003 startede DOF's Caretakerprojekt, og det er i den forbindelse, at megen af DOFbasens fortsatte udvikling skete. Bl.a. mulighederne for indtastning af ynglepar, revision af lokalitetsstruktur, rapportering af IBA-tællinger samt stor undervisningsaktivitet, kan tilskrives dette projekt.

Samarbejdsaftale med Miljøministeriet

I 2004 blev der indgået en 3-årig samarbejdsaftale mellem DOF og Miljøministeriet, som bl.a. medførte økonomiske midler som bidrag til driften af DOFbasen mod at stille data til rådighed for myndighederne. Denne aftale er blevet fornyet hvert tredje år lige siden, og er meget væsentlig for finansieringen såvel som dataanvendelsen. Forskellige private fonde har også i årenes løb bidraget økonomisk til DOFbasen såvel som DOF selv har en stor egenfinansiering af projektet.

Anvendelse af data i DOFbasen

Siden 2004 har der i stort set hvert nummer af DOF's trykte blad Fugle i felten været en artikel baseret på dataudtræk fra DOFbasen. Derudover er der leveret kort og grafer til mange andre artikler i alle DOFs medier. Der leveres desuden løbende data fra DOFbasen til forskere og naturforvaltere.

Etablering af DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU)

En meget væsentlig tilføjelse til DOFbasegruppen skete i 2005, hvor DKU blev etableret. Med mange tusind indtastninger pr. dag, er det uundgåeligt, at der sker fejl, og DKU påtog sig det ofte utaknemmelige job at sikre kvaliteten af de mange data i DOFbasen. Det er indtil videre blevet til 3.000 forkastede observationer, hvilket blot svarer til 0,03 % af alle indtastninger.

Ny forside på www.dofbasen.dk

I efteråret 2006 blev forsiden af www.dofbasen.dk lavet fuldstændig om, således at den blev meget mere imødekommende, og der blev vist udtræk af data, herunder kort med dagens observationer, opfordringer til optællinger, sjældne fugle indtastet på datoen i tidligere år m.m. Der blev også lavet en oversigt over de mest aktive rapportører, både fordelt på observationer, lokaliteter og arter. Dette blev efterfulgt af en voldsom og overraskende vækst i antallet af indtastninger, som formodes at være skabt af denne synliggørelse.

Indtastning via hjemmesiden

Kort tid efter lanceringen af DOFbasen i 2002, blev der lavet en simpel indtastningsside på nettet, således at brugere, der ikke brugte Windows som styresystem (hvilket programmet krævede), også kunne rapportere observationer.

I 2009 blev denne indtastningsside fuldstændig renoveret, og er nu den primære indtastningsvej. Mange ændringer blev gennemført, nogle for at lette indtastningen (f.eks. opslagsfunktion til art og lokalitet), mens andre især var for at øge kvaliteten af data (f.eks. tvungen udfyldelse af adfærdsfeltet samt opdeling af adfærds-koderne i primær og sekundær).

Lokaliteter på Googlemaps

I 2009 blev det også for første gang muligt at få vist DOFbaselokaliteterne i et område på et kort. Dette har gjort det meget lettere at anvende korrekt lokalitet, især når man har besøgt et område, man ikke kender så godt.

Billeder til usædvanlige observationer

I 2010 blev det muligt at uploade dokumentationsfotos til usædvanlige observationer. Dette har højnet standarden for DOFbasen som kildegrundlag og ikke mindst gjort DKU's arbejde væsentligt nemmere.

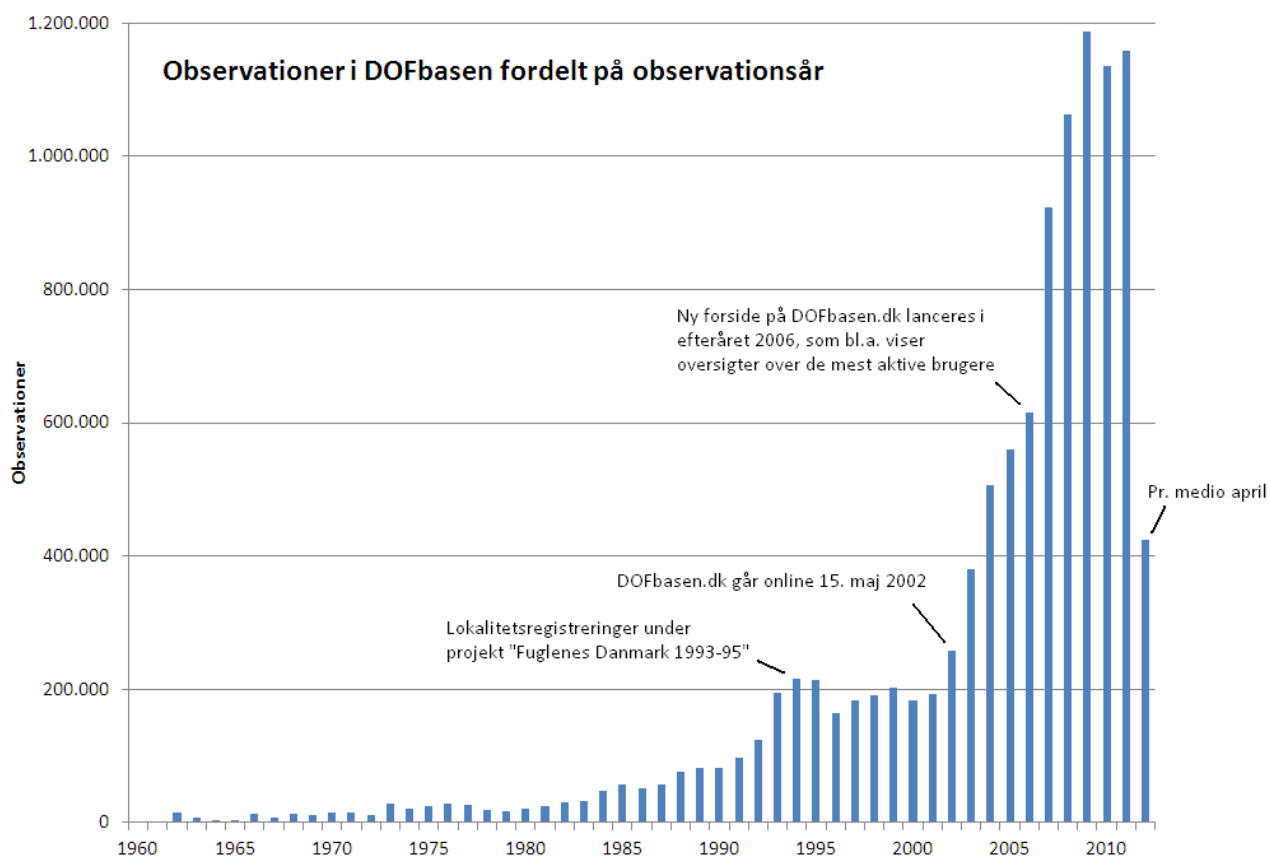
Overvågning af de almindelige fugle

I 2011 kom DOF's punkttællingsprojekt på DOFbasens hjemmeside, hvor man nu kan se og rapportere sine punkttællinger.

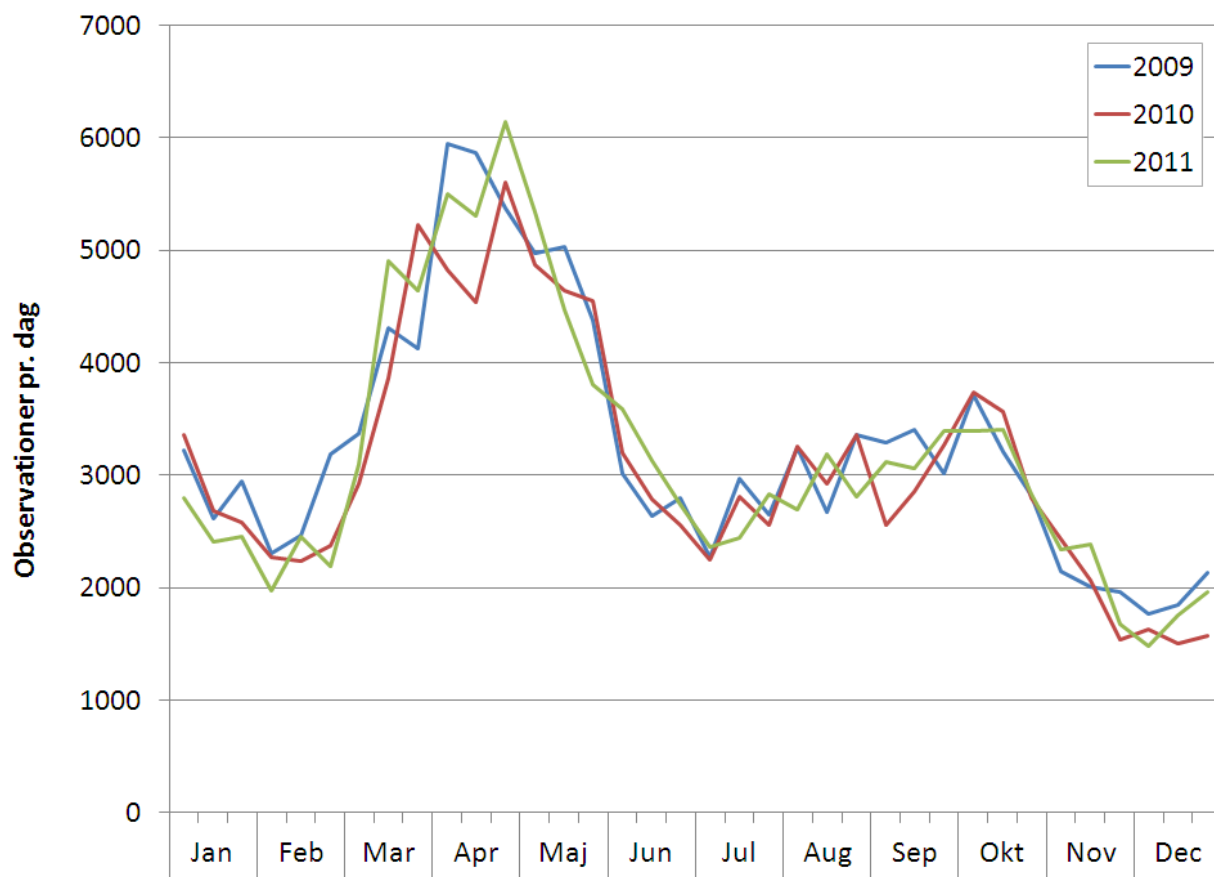
Farvel til programmet

DOFbaseprogrammet har været en tro følgesvend gennem mange år, men tiden er løbet fra det, og vi er desværre nødt til at afvikle det i slutningen af 2012. Det har vist sig at være en kilde til hackerangreb mod den centrale database, og kravet om, at man ikke skal være online under indtastning af hensyn til et 56k modem og for at undgå at optage telefonlinjen, er for længst forældet. Vi håber, at brugerne vil vænne sig til at bruge indtastningssiden på nettet, hvor erfaringen viser, at man kan indtaste lige så hurtigt som i programmet, når man lige har vænnet sig til det og især har lært genvejstasterne at kende.

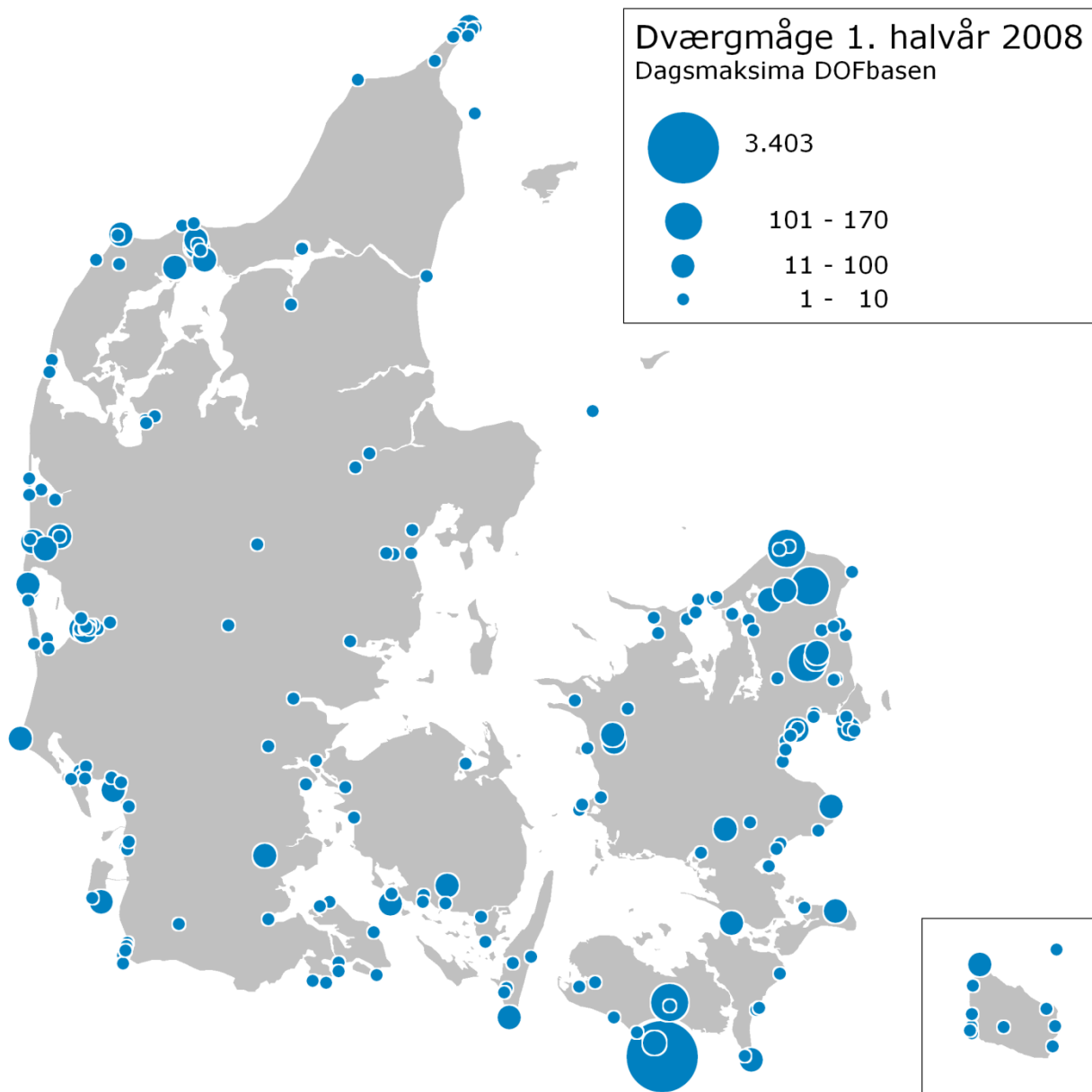
FIGURER

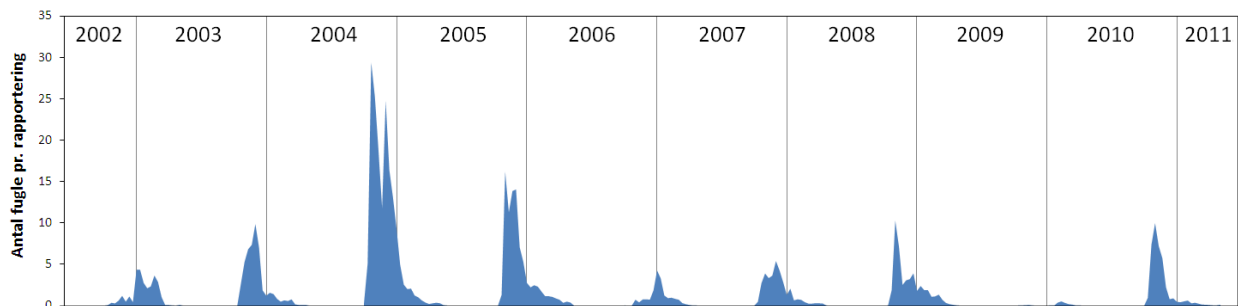
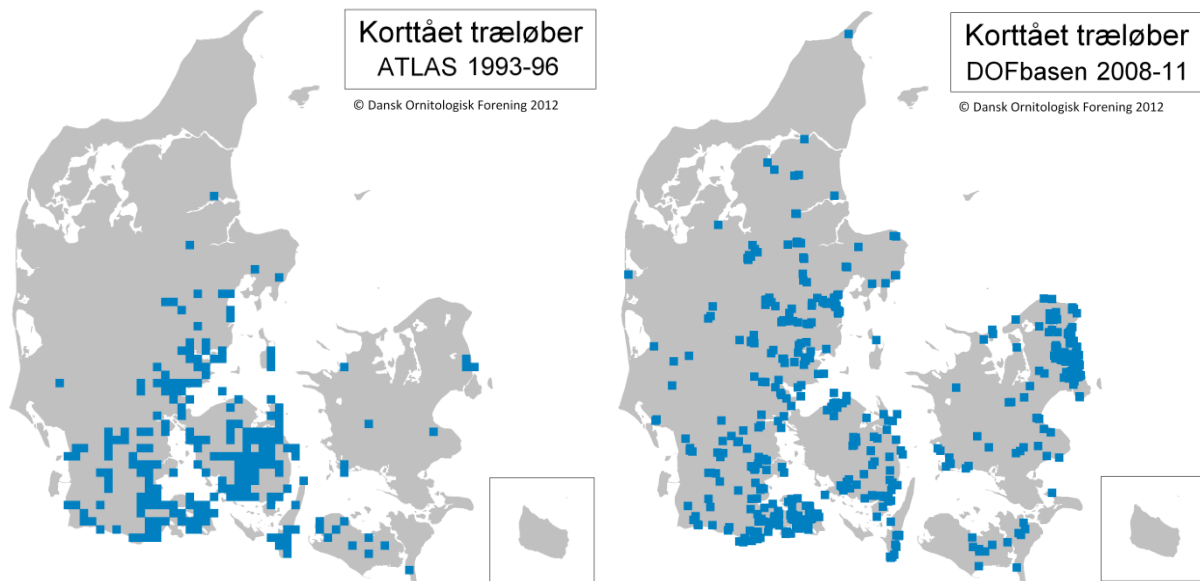
Observationer i DOFbasen. Der er tillige 1000 observationer fra før 1960, den ældste er af en slangeørn som blev skudt 15/9 1823 i Endrupholm Skov i Sydvestjylland. De sidste 110 år er der kun to år, hvorfra der ikke foreligger nogen observationer. Ca. 2 mio. observationer er konverteret fra ældre databaser og i alt 25 % af alle observationer i DOFbasen er gjort før 2002. Den store vækst i indtastningsaktiviteten i 2007 formodes at skyldes synliggørelse af brugerstatistik og dermed øget inspiration og motivation til at rapportere mere.

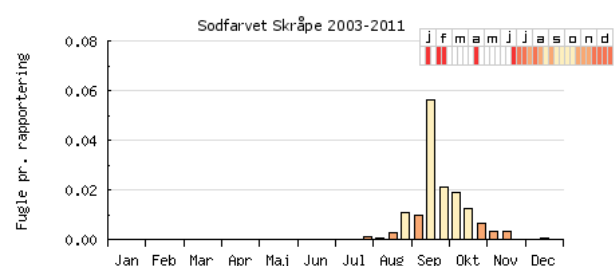
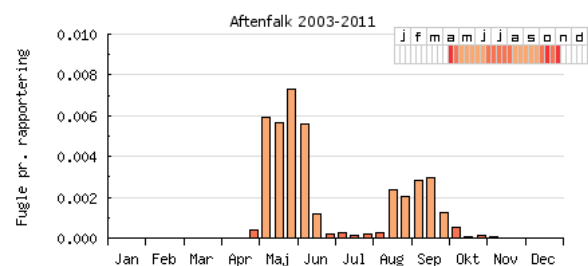
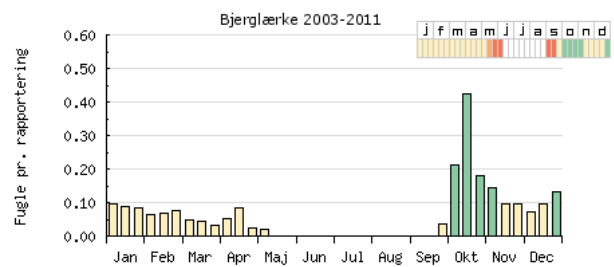
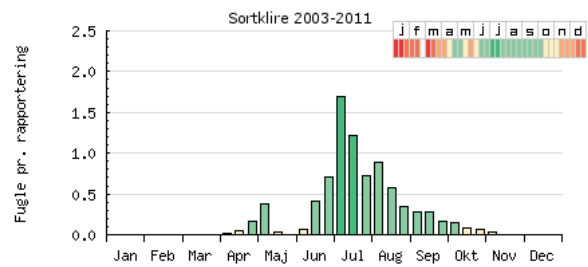
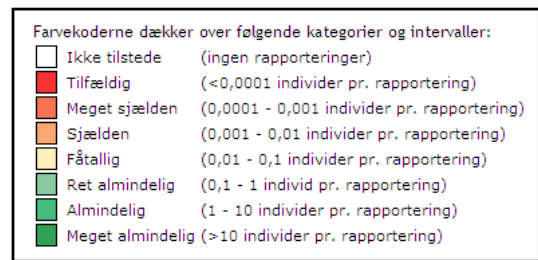
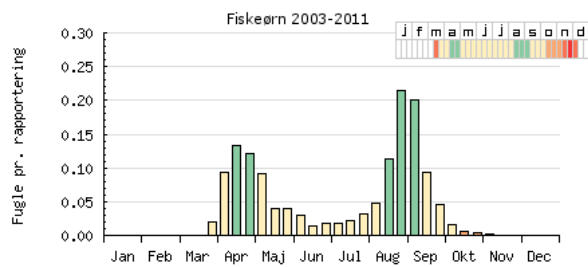
Observationer pr. dag i 2009-11, fordelt på 10-dagesperioder. Årene er meget ens, hvor aktivitetsniveauet følger forårs- og efterårstrækket og med en top i juleferien samt først i januar. Sidstnævnte formodes at skyldes interessen for de første årsarter.

Et klassisk kort baseret på indtastninger i DOFbasen. Det største antal dværgmåger registreret på en enkelt dag er vist for hver lokalitet, hvor arten er set første halvår af 2008.

Typiske eksempler på anvendelse af data i DOFbasen. Øverst vises simulering af atlasdata ud fra indtastninger i DOFbasen ved at lave udtræk af en art i yngletiden fra 4 år. Dette er især interessant for arter, hvor der er sket store ændringer siden den seneste atlasundersøgelse i 1990'erne, eksempelvis kortttået træløber. Nederst er vist et typisk eksempel på sæson- og årsvariationen hos en art, korrigeret for stor forskel i indtastningsmængden de enkelte år. Her er silkehale vist.

Fuglenes forekomst fordelt på 10-dages perioder med gennemsnit for 2003-11 vist. Et af de bedste resultater af den store mængde data, der indsamles i DOFbasen, er disse grafer, der i de fleste tilfælde afspejler arten forekomst i Danmark meget fint. Der er ikke korrigeret for gengangere i materialet, men da det er en systematisk fejl, kan søjlerne fint sammenlignes både inden for den samme art, men også på tværs af arterne. Dog vil meget almindelige arter som f.eks. solsort og musvit være underrepræsenteret i materialet, og et godt eksempel på, at det er værdifuldt at få indtastet alle observationer i DOFbasen, også af almindelige arter.

De hyppigst indtastede arter i DOFbasen pr. april 2012

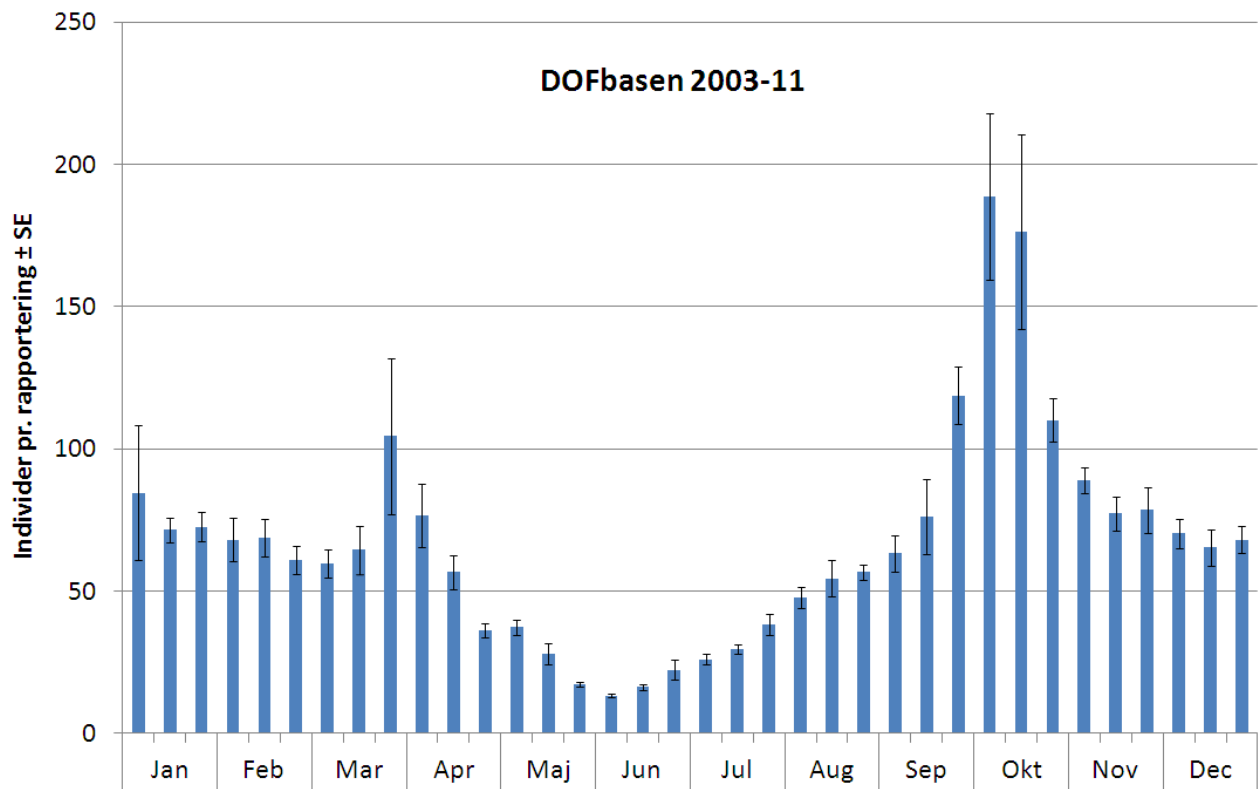
Fugle

Art	Observationer
Musvåge	242.068
Gråand	227.027
Grågås	207.984
Knopsvane	189.454
Vibe	165.450
Fiskehejre	163.949
Skarv	146.941
Blishøne	146.813
Ringdue	143.372
Hættemåge	139.413

Ikke-fugle

Art	Observationer
Rådyr	25.259
Hare	15.372
Spættet Sæl	7.756
Ræv	7.587
Admiral	7.537
Nældens Takvinge	7.349
Egern	6.279
Dagpåfugleøje	5.350
Lille Kålsommerfugl	4.200
Tidselsommerfugl	3.925

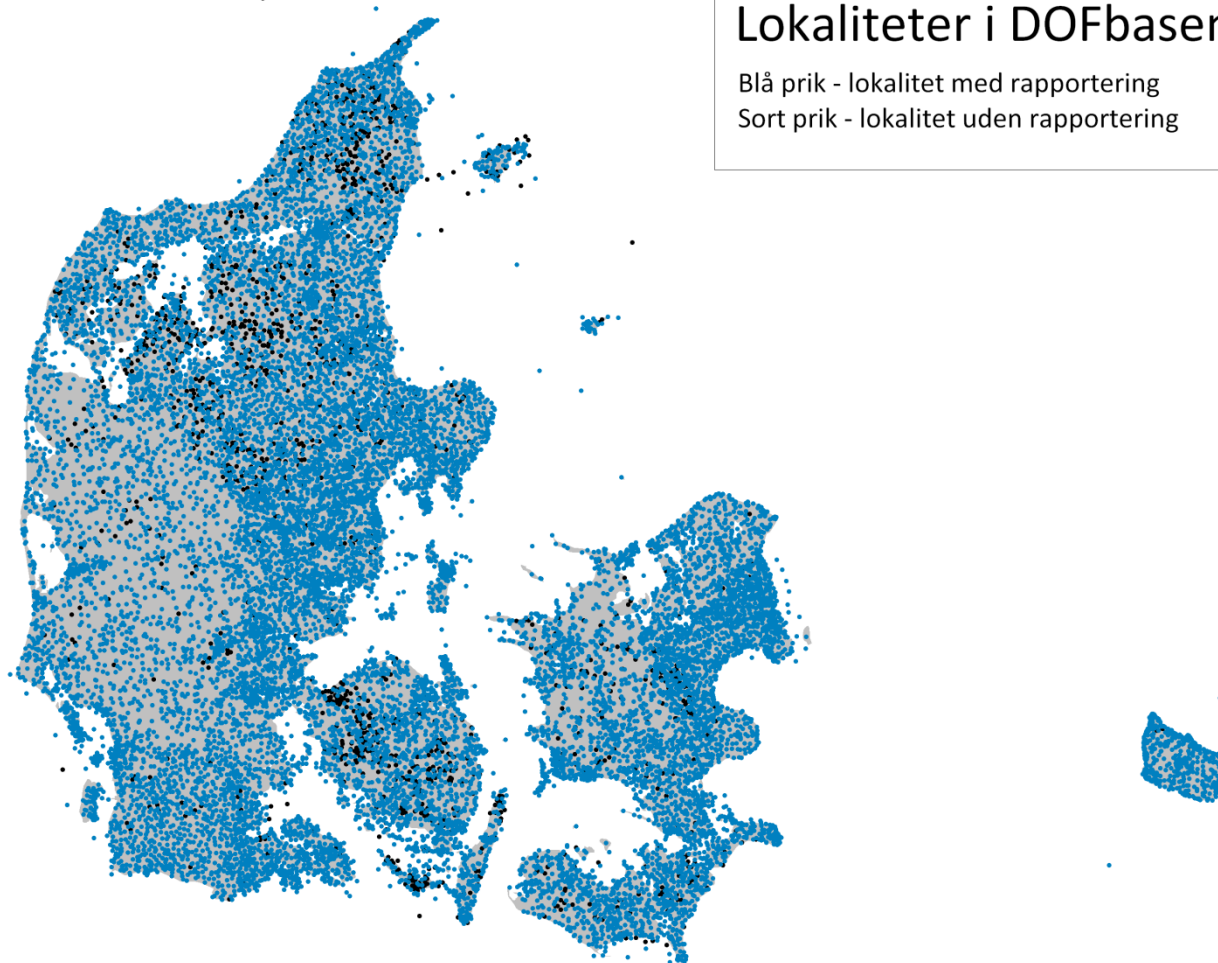
Tabellerne viser de arter, det er mest populært at indtaste (og altså ikke nødvendigvis de talrigeste). De sidste 12 år har musvåge, gråand og grågås ligget i top 3 hvert år. Der er indtastet 161.000 observationer af ikke-fugle (pattedyr, padder, krybdyr og sommerfugle), svarende til ca. 1,5 % af alle observationer i DOFbasen. Der er eksempelvis indtastet rådyr flere gange, end der er rapporteret halemejsje eller bynkefugl.

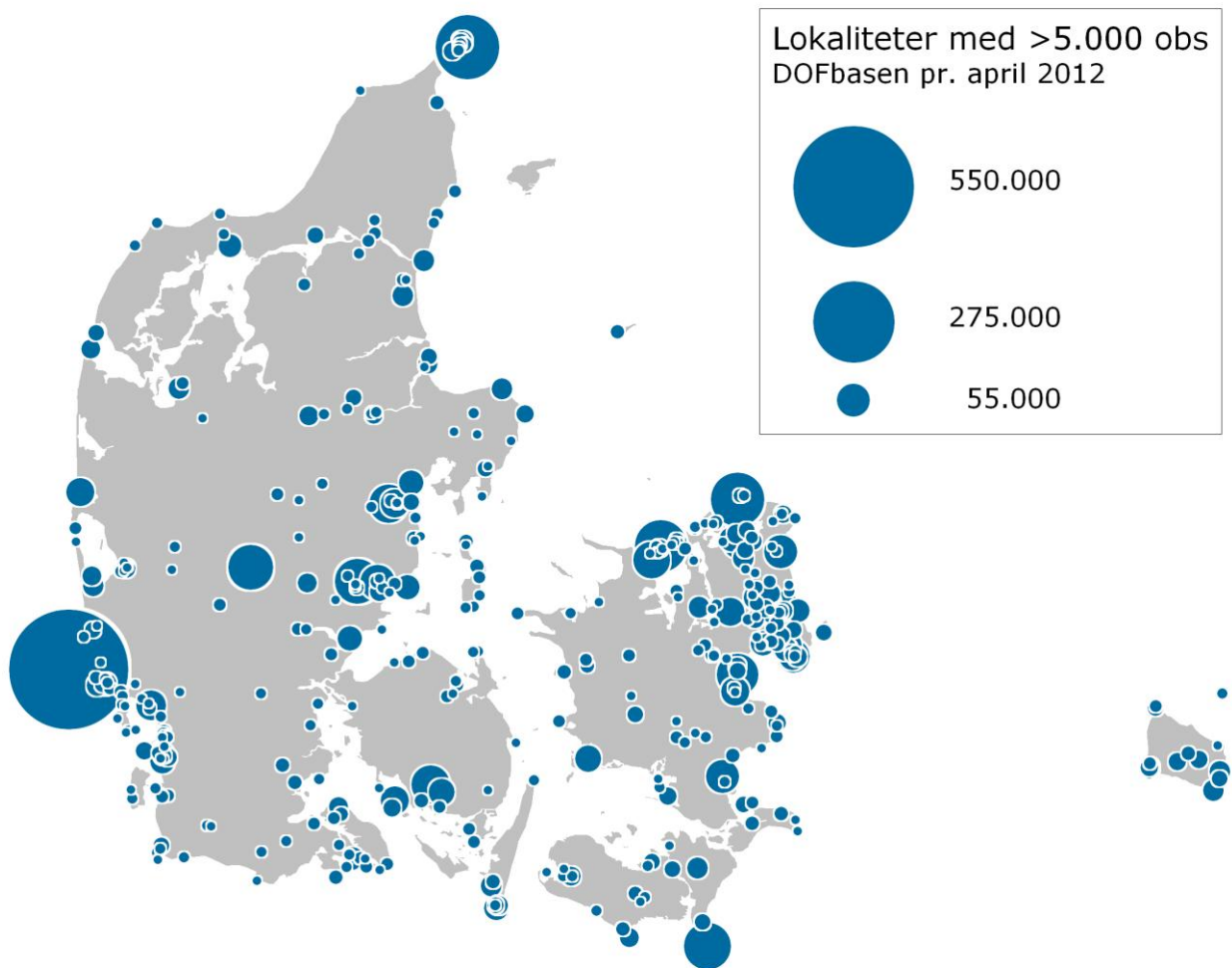
Antal individer pr. rapportering (tur) over året. Der er klart færrest individer pr rapportering i yngletiden, hvor fuglene er spredt i landskabet og de store flokke af trækfugle er væk. De største observationer i marts og oktober er især af stæreflokke i Sønderjylland.

Lokaliteter i DOFbasen

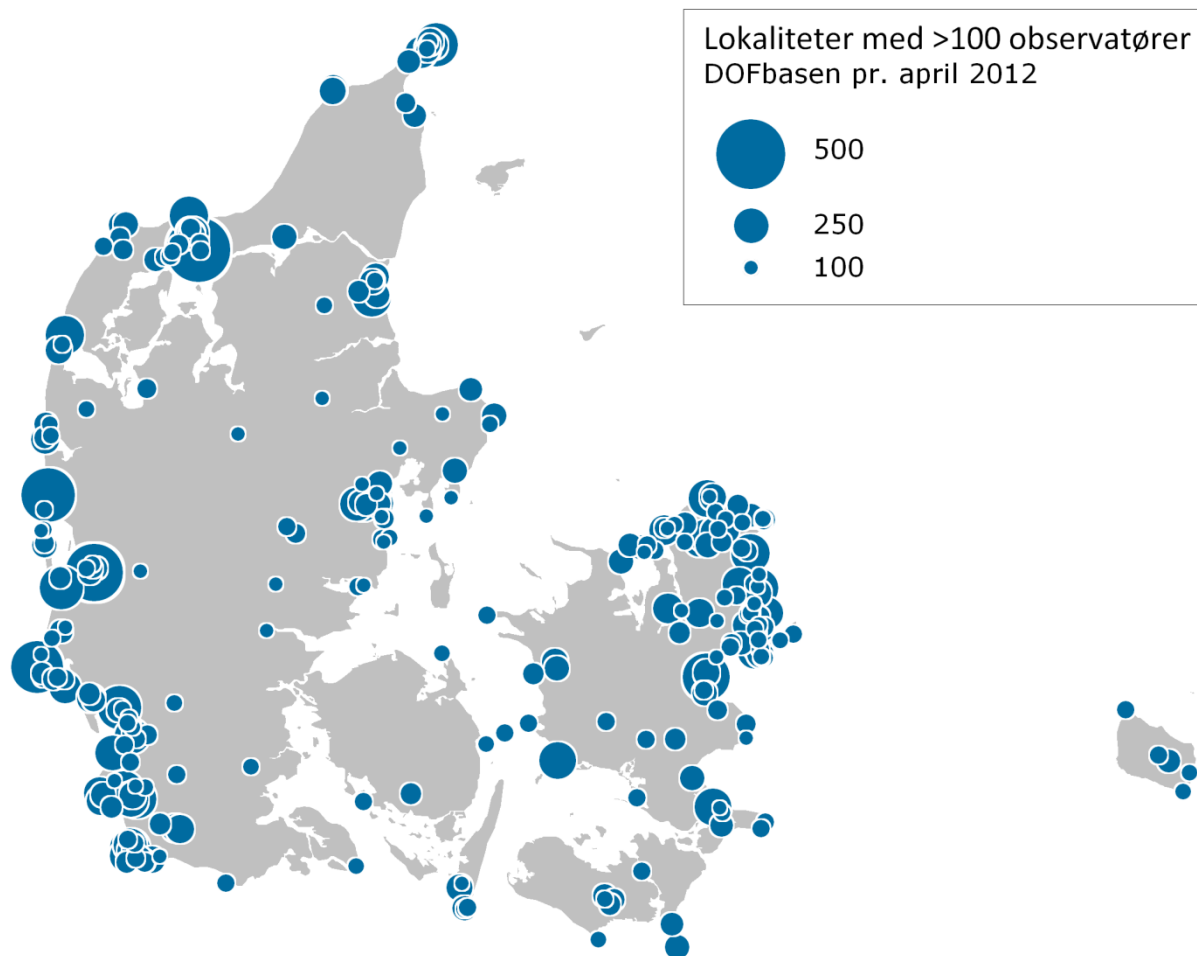
Blå prik - lokalitet med rapportering
Sort prik - lokalitet uden rapportering

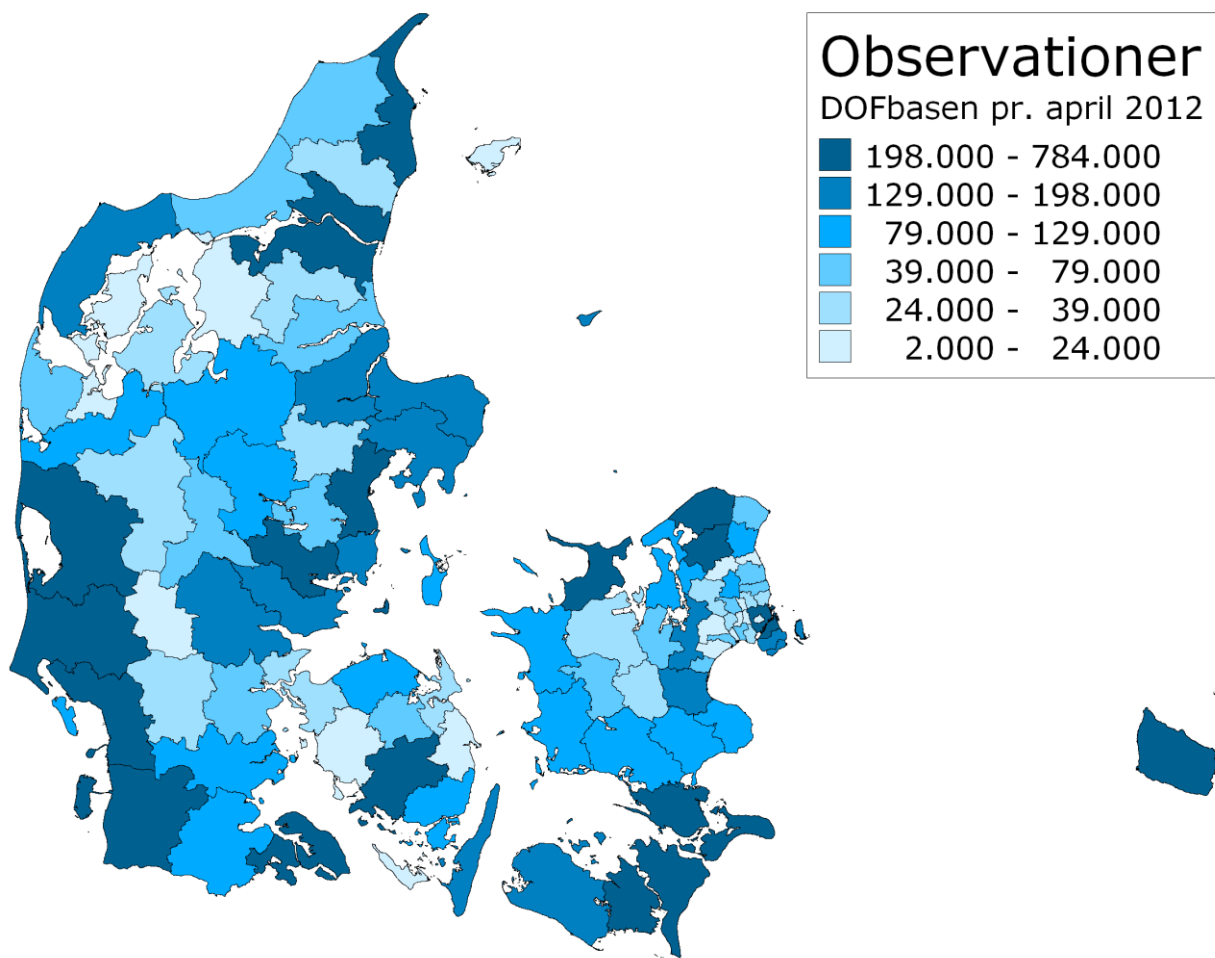
Der er ca. 17.000 lokaliteter i DOFbasen, og der er indtastet observationer på ca. 97 % af dem (blå prikker). Lokaliteter, der endnu ikke har været anvendt, er vist som sorte prikker (mange af disse er oprettet for nyligt). Hvis du mener, at der mangler lokaliteter i dit område, kan du forslå en lokalitet via en særlig funktion til dette på DOFbasens hjemmeside.

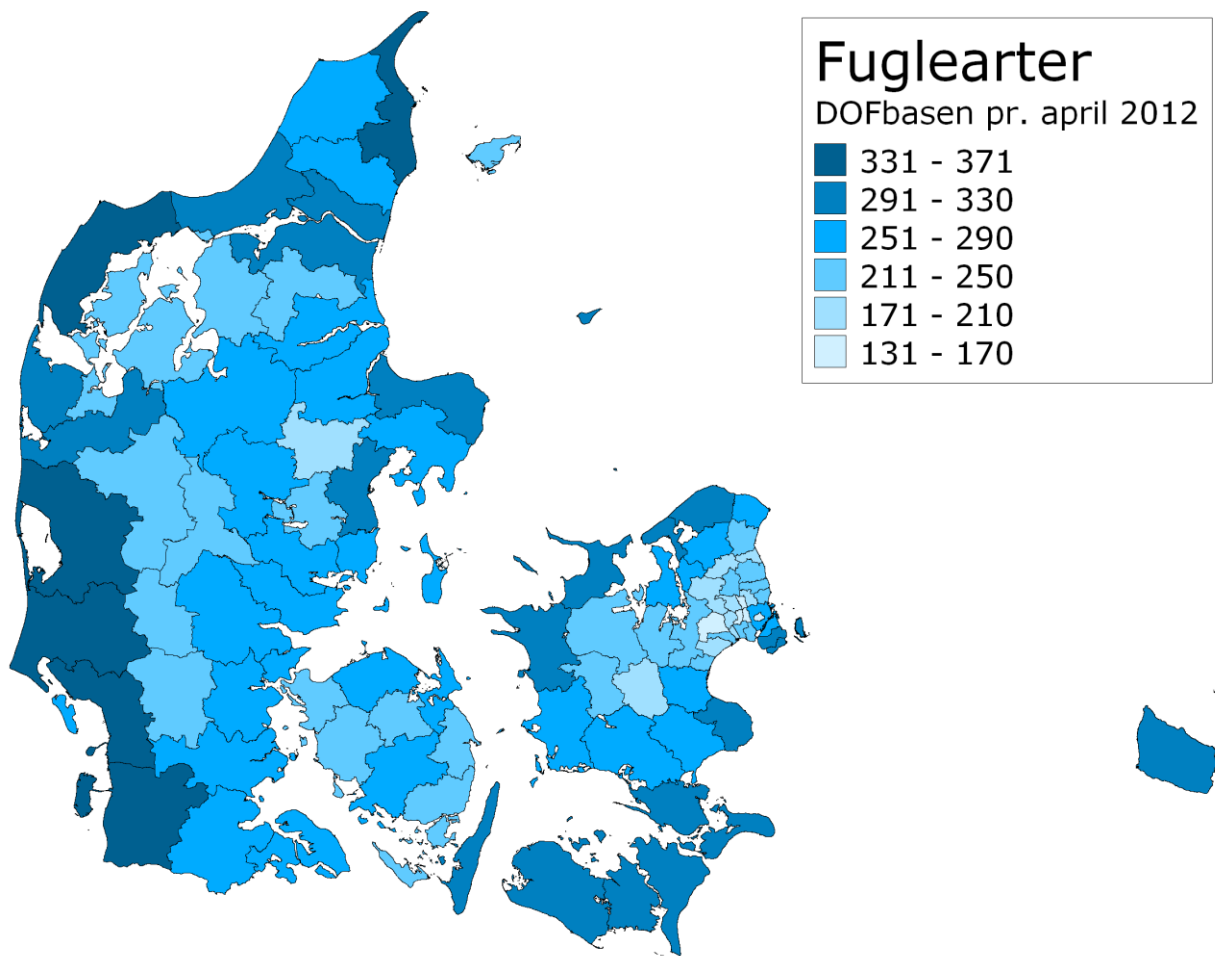
De hyppigst anvendte DOFbaselokaliteter. Blåvands Huk er suveræn rekordindehaver med over en halv million observationer. Dette skyldes bl.a., at der er rutinemæssig indtastning af observationer fra DOF's feltstation, at der indtastes trækobservationer i timeintervaller (og den samme art dermed indtastet adskillige gange på samme dag) samt at alle data fra fuglestationen dateret helt tilbage til 1963 er indtastet og konverteret til DOFbasen. Andre lokaliteter med stor rapporteringsaktivitet er Grenen, Gilbjerg Hoved, Korshage, Gedser Odde og måske noget overraskende Galtkær i Midtjylland og Nørrestrand ved Horsens.

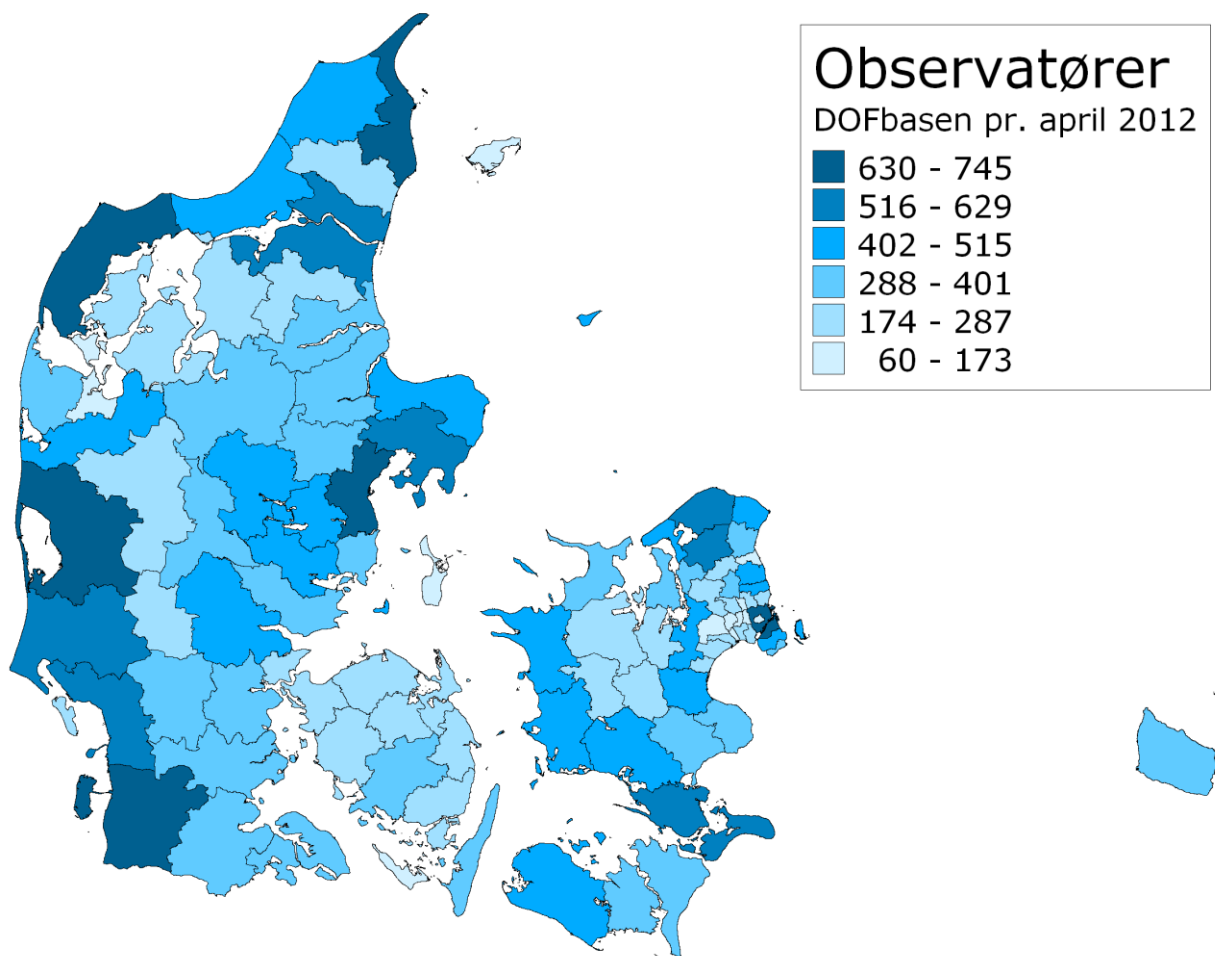
DOFbaselokaliteter med flest forskellige rapportører. Bygholm Vejle har haft flest forskellige rapportører (men ikke specielt mange observationer, sammenlign med forrige kort). Andre populære lokaliteter er klassiske fuglelokaliteter som Skjern Enge, Vest Stadil Fjord, Blåvands Huk, Ølsemagle Revle, Grenen, Sneum Digesø, Værnengene, Margrethe Kog, Rømødæmningen og Tofte Sø i Lille Vildmose. Noget overraskende kommer lokaliteten "Rådvad til Strandmøllen" nord for København ind på 12. pladsen over publikumsfavoritter, hvilket skyldes dels den bynære beliggenhed, men nok især den stationære spurveugle i vinteren 2011-12, som tiltrak folk fra hele landet.

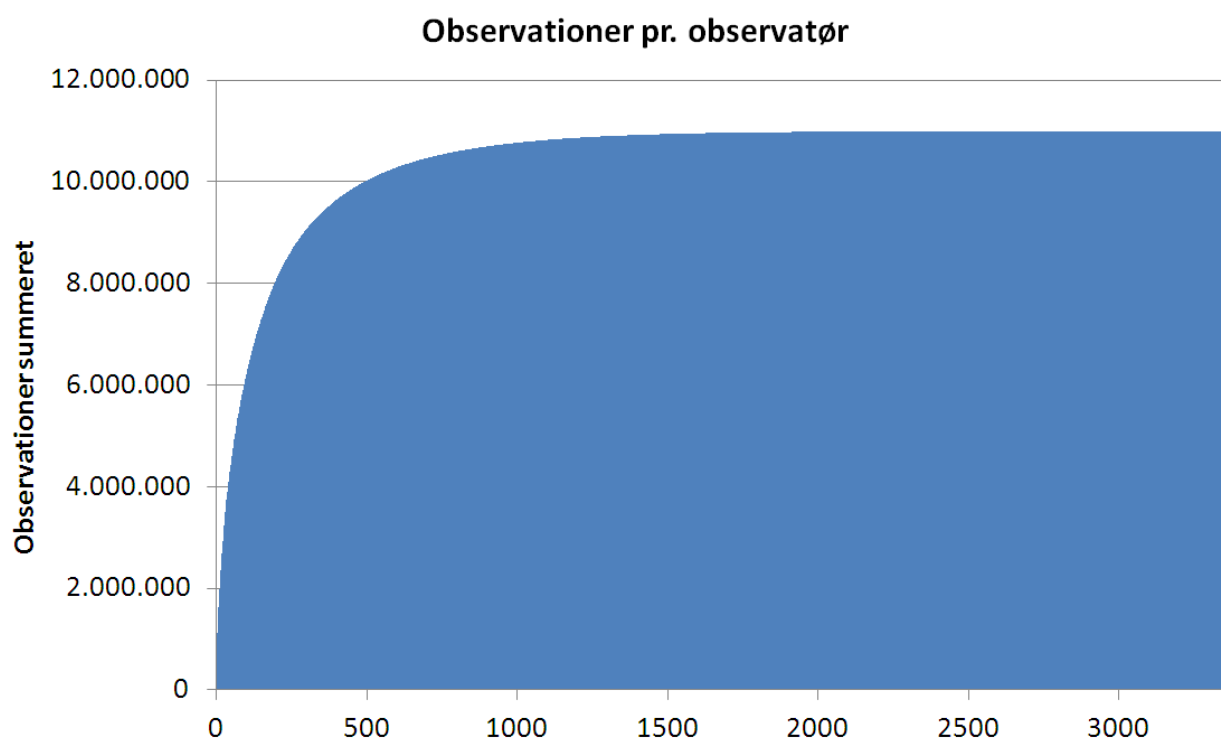
Antal observationer pr. kommune. Flest er rapporteret fra de klassiske fugleområder i Vestjylland og sydpå mod grænsen samt i Nordjylland. Derudover er der mange indtastninger omkring de større byer, hvor der er bosat mange ornitologer. Nogle områder ser ud til at have meget aktive lokalgrupper, f.eks. i Sønderborg Kommune, hvor få brugere indtaster meget. På Fyn er Arreskov Sø og Brændegård Sø de store trækplastre. Der er ikke korrigeret for kommunernes meget forskellige størrelser.

Antal fuglearter pr. kommune. Flest arter er registreret i Varde, Thisted, Frederikshavn, Ringkøbing-Skjern, Esbjerg og Tønder Kommune, som alle indeholder mange gode fuglelokaliteter og i øvrigt har et stort areal. Tallene er inklusiv undslupne fangenskabsfugle, men uden underarter og hybrider.

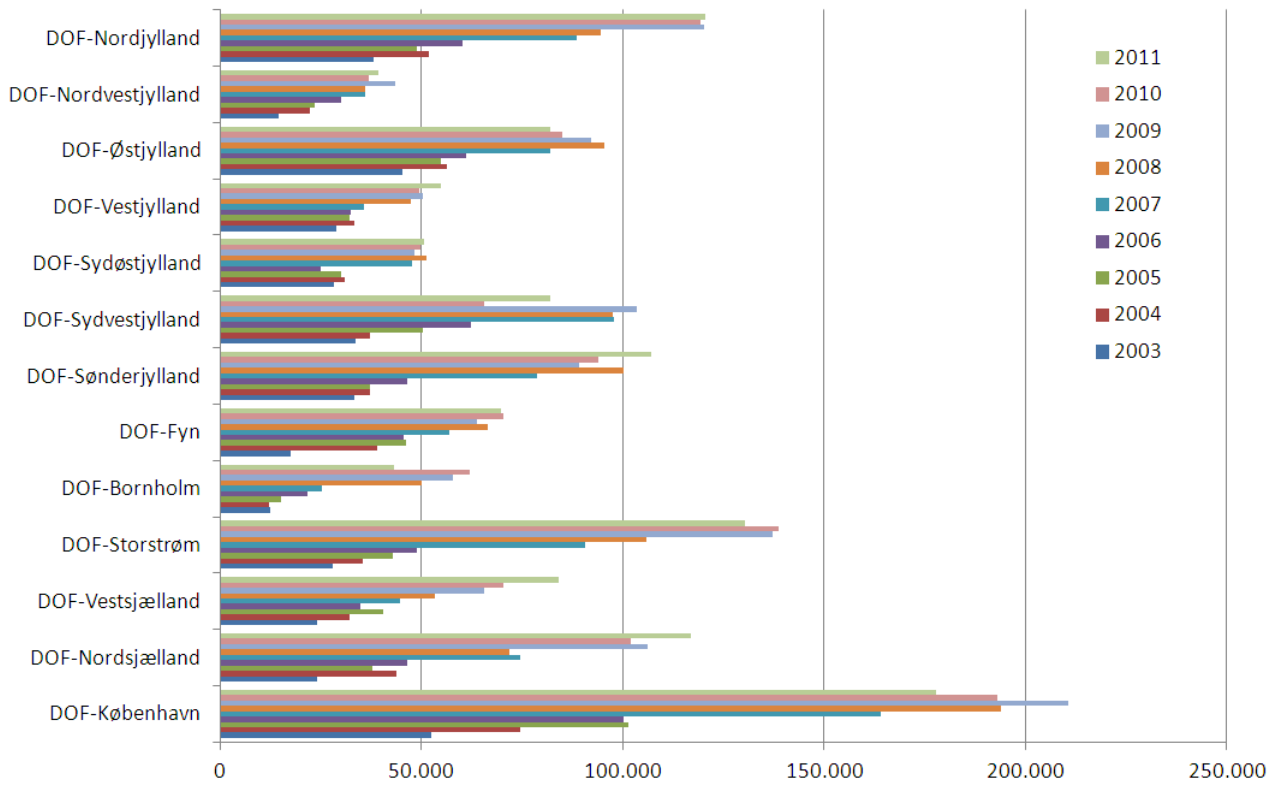

Observatører pr. kommune. Flest forskellige rapportører har indtastet observationer på lokaliteterne i Ringkøbing-Skjern, Thisted, Århus, København, Tønder og Frederikshavn Kommune. Dette afspejler fint, at der bor mange ornitologer i byerne, men at folk fra hele landet besøger de gode syd-, vest- og nordjyske fuglelokaliteter. Der ikke er korrigeret for kommunernes meget forskellige størrelser.

Antal observationer indtastet pr. observatør summeret, hvor de flittigste er vist først. Man kan se, at de 500 flittigste af DOFbasens 3371 observatører står for 10 mio. af observationerne. Der er 12 observatører, der har indtastet mere end 100.000 observationer, og tilsammen står disse personer for 19 % af alle observationer. Det skal dog nævnes, at "Blåvand Fuglestation" er en af disse, hvilket naturligvis dækker over flere personer.

Observationer pr. lokalafdeling 2003-11

Udviklingen i antal observationer pr. lokalafdeling i perioden 2003-11.